

ПЛОТНІКОВА М.Ф.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту інвестиційної діяльності Житомирського національного агроекологічного університету, м. Житомир

ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ В ПРОЦЕСІ САМОВИЗНАЧЕННЯ ТА НАРОДОВЛАДДЯ

Активізація ролі населення у питаннях самовизначення та народовладдя є характеристикою формування громадянського суспільства, зростання його свідомості та створення принципово нового світогляду. Конституція України як основний закон держави в ст. 5 визначає, що основним носієм влади в країні є народ. Відповідно до ст. 80 Земельного Кодексу об'єктом права власності на землю є виключно територіальна громада [1]. Проведені дослідження засвідчили практичну відсутність територіальних громад на теренах України, хоча саме без рішення власника – територіальної громади, – неможливо оформити юридичну особу публічного права, які існують в державі, а отже, не мають юридичної сили.

Врегулювання відносин відновлення власності, яку «отримали олігархи», що за підрахунками економістів становить близько 700 тисяч долів в розрахунку на кожного мешканця держави, можливе на основі вивчення Основного Закону України, створення й належним чином оформлення діяльності територіальних громад. Відчуття власника, людини й громадянина дозволяє захистити інтереси певних територій. Так, відносина підприємця з податковою службою, яка є суб'єктом господарської діяльності, регулюються договорами. В разі їх відсутності зникають підстави для сплати податків. В зазначеному контексті, територіальні громади – це об'єднання людей з метою досягнення спільних інтересів, зокрема зареєстрована громада є власником землі та ресурсів, що на розміщені на території її розташування. Так, стаття 140 конституції України визначає, що територіальна громада – це жителі населеного пункту (села або добровільне об'єднання декількох сіл, селища, міста), які самостійно вирішують питання місцевого значення. Оскільки Україна є республікою (ст. 5 Конституції України), то український народ – це республіканська громада, що складається з територіальних громад. Територіальні громади складаються з жителів (людей), а кожна людина, згідно ст. 21 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права має право приймати участь в управлінні своєю країною безпосередньо або через обраних представників. Дієздатні власники, починаючи з 18 років – члени територіальної громади, – одночасно є виборцями, що зменшує відсоток прописаних «мертвих душ» і фальсифікації на виборах.

Територіальні громади, згідно Конституції України, Цивільного та Господарського кодексів є суб'єктами публічного права, але не суб'єктами господарської діяльності, на відміну від юридичних осіб [2, 3, 4]. Такі суб'єкти публічного права є владними суб'єктами права, що не можуть займатися господарською діяльністю, але можуть створювати юридичні особи публічного права (підприємства) та юридичні особи приватного права (підприємницькі структури). Такі юридичні особи публічного й приватного права є суб'єктами господарської діяльності, що займаються підприємницькою та некомерційною діяльністю, але не мають владно-розпорядчих повноважень. Так, в абзаці 3 ст. 81 Цивільного кодексу України зазначено, що «юридична особа публічного права створюється розпорядчим актом Президента України, органу державної влади, органу Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування». Абзац 2 ст. 169 ЦК стверджує, що «територіальні громади можуть створювати юридичні особи публічного права (комунальні підприємства, навчальні заклади тощо)», абзац 3 цієї ж статті зазначає, що «територіальні громади можуть створювати юридичні особи приватного права (підприємницькі товариства тощо), брати участь в їх діяльності на загальних підставах, якщо інше не встановлене законом». Стаття 8 Господарського кодексу (ГК) України визначає, що «державна, органи державної влади та органи місцевого самоврядування не є суб'єктами господарювання», а частина 2 статті 42 Конституції України (КУ) зазначає, що «підприємницька діяльність депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування обмежується законом». Тому незаконним є створення органів державної влади у вигляді юридичних осіб, в той час як цей орган є лише розпорядником, а не власником майна та ресурсів. первинним власником є народ України (український народ є суб'єктом права власності території України), а в межах окремих адміністративних одиниць – члени територіальної громади (жителі, що проживають в певному населеному пункті на території України). Юридичні особи як «неживий, віртуальний» суб'єкт права не можуть бути державою Україна і її територіальними громадами на відміну від людей (народу, жителів) як «живих» суб'єктів права.

В преамбулі Конституції України визначено, що народом українським народом є громадяни всіх національностей. Стаття 5 КУ твердить, що «носієм і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами. Ніхто не може узурпувати державну владу». Іншими словами народу України дозволено все те, що не заборонено. Стаття 13 КУ стверджує, що «Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією», що

фактично визначає обмеження діяльності органів влади та місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією. Стаття 6, 14, 69, 140, 142, 143 КУ містять такі положення, що «Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави (ст. 14). Народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії (ст. 69). Місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України (ст. 140 ч. 1). Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи (ст. 140 ч. 3). Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад (ст. 142). Територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності» (ст. 143). Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (ст. 6). Тобто єдиним джерелом влади є народ, а органи влади й службовці мають лише повноваження виключно визначені законами та Конституцією України, зокрема пов'язані з охороною землі (ст. 14 КУ). Таким чином державна влада в країні є влада народу, а органи державної влади – це представницькі органи народу, через які народ здійснює свою безпосередню владу. Це стосується як прийняття рішень кожним громадянином України про розпорядження державним майном, в тому числі щодо отримання кредитів під гарантії власності. Отримання кредиту органом влади, оформленому у вигляді юридичної особи публічного або приватного права (наприклад, юридична особа Національний банк України) є незаконним, в силу того, що органи державної влади не можуть бути юридичними особами, оскільки юридичні особи – суб'єкти господарської діяльності не є владно-розпорядчими структурами відповідно до Конституції України. До того ж, держава не відповідає за зобов'язаннями, що виникли внаслідок діяльності юридичних осіб, крім випадків, передбачених статтями 96 та 176 Цивільний кодексу .

Список використаних джерел:

1. Земельний кодекс України // Агрокомпас. – 2002. – № 1. – 31 с.
2. Конституція України // ВВР України. — 1996. — № 30. — Ст. 141. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.
3. Цивільний кодекс України. Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV// [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: [доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15).
4. Господарський кодекс України. Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV// [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: [доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=347-12](http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=347-12).